

29 באוקטובר 2014

לכבוד
תא"ל אמיר ידעי
מפקד אוגדת איו"ש
בפקס : 02-9970436

דחוף

שלום רב,

הנדון: חסימת הכניסה הראשית לכפר דיר איסתיא

1. הננו פונים אליך בעקבות חסימת הכניסה הראשית לכפר דיר איסתיא שבנפת סלפית (להלן: "הכפר"), בדרישה כי תורה על הסרת החסימה נוכח הפגיעה הקשה שהיא פוגעת בזכויותיהם של תושבי הכפר.

חסימת הכניסה הראשית לכפר

2. הכפר דיר איסתיא מונה כ-4000 תושבים. הכניסה הראשית לכפר מהווה את הדרך ההיסטורית, הקצרה והנוחה ביותר לשם גישה מן הכפר לכביש 5066, הוא עורק התנועה העיקרי באזור. תושבי הכפר עושים שימוש תדיר בכביש 5066 על מנת להגיע למרכזים העירוניים באזור, בהם הערים קלקיליה וטולכרם, שם מצויים שירותים חיוניים רבים ובכללם מרכזים רפואיים, שווקים מרכזיים, משרדי ממשלה ומוסדות השכלה גבוהה.

3. על פי דיווחים שנמסרו לידינו, לאחרונה נחסמת הכניסה לכפר באופן תדיר. כך למשל, הגיע ביום רביעי, ה-3.8.14, דחפור של כוחות צה"ל וחסם את הכניסה הראשית לכפר בשני הכיוונים. כעבור ימים מספר פתחו תושבי הכפר את הכניסה, אולם כוחות צה"ל חסמו אותה מחדש. הרקע לחסימה אז היה ככל הנראה יידוי אבנים מצד כמה מתושבי הכפר בסמוך לכביש 5066.

4. לדברי התושבים, במהלך השבוע האחרון עמדו חיילים בכניסה לכפר, עכבו את התנועה וביקשו תעודות זהות מן המבקשים להיכנס אליו. ביום אחר ערכו חיילים סיור בתוך הכפר וזרקו רימון הלם לעבר אחד התושבים. בבוקר יום ה-21.10.14 נחסמה היציאה מהכפר לכביש 5066 עד השעה 10:00. בערב יום שני, ה-27.10.14, הגיע לכניסת הכפר דחפור של כוחות צה"ל מלווה ברכב שטח צה"לי, והניח על הכניסה הראשית לכפר ערימה גדולה של חול ואבנים שנמצאה בצד הדרך ושימשה את החיילים בחסימה הקודמת כתוצאה, נחסמה הכניסה הראשית לשני הכיוונים. בשעה שנחסמה הכניסה לכפר, נכנסו שני רכבי שטח צה"ליים לתוך

הכפר, אלצו את תושביו לסגור חנויות ומסעדות פתוחות, ירו פצצות קול ותאורה באוויר ועזבו את המקום כעבור שעה. נכון להיום, הכניסה לכפר עדיין חסומה.

5. לדברי התושבים, הן בעת החסימה הנוכחית והן בעת החסימה הקודמת שתוארה לעיל, לא הוצג צו שמורה על סגירת הדרך ולא נמסרה להם הודעה מוקדמת בדבר סגירתה.

6. בשיחה טלפונית שערכה עובדת השטח של האגודה עם קצין מהמת"ק הישראלי האחראי על האזור, נמסר לה כי החסימה הנוכחית של הכניסה נעשתה על רקע יידוי אבנים והבערת צמיגים בסמוך לכביש 5066. עוד מסר הקצין כי הכניסה צפויה להיחסם שוב בעתיד ככל שהאירועים יחזרו על עצמם, זאת על מנת ליצור לחץ על תושבי הכפר, "עד שילמדו לקח".

החסימה מהווה פגיעה קשה בזכויות התושבים הפלסטינים

7. כאמור, הדרך החסומה הינה כביש הכניסה היחיד מכיוון מערב וצפון והיא הדרך הישירה, הקצרה והמהירה ביותר המחברת את הכפר לערים טולכרם וקלקיליה ולשאר ערי הגדה המערבית. משכך החסימה גוררת עמה פגיעות חמורות בחופש התנועה ובזכויות נוספות של תושבי הכפר. פעולות יומיומיות, כגון הגעה לטיפול רפואי, למקום העבודה, לשווקים מסחריים, למוסד להשכלה גבוהה או לביקור קרובי משפחה הופכים עבור תושבי הכפר למשימה ארוכה.

8. עקב חסימת הכניסה הראשית לכפר, נדרשים התושבים להשתמש בדרך עוקפת חקלאית, באופן שמאריך את דרכם לכביש הראשי, לערים המרכזיות ולכפרים אחרים באזור. תחנת האוטובוס היחידה נמצאת בכניסה לכפר, ובשל החסימה תושבי הכפר צריכים לעשות דרך ארוכה שבעתיים על מנת להגיע אליה.

9. חלק ניכר מתושבי הכפר עושים דרכם מדי יום אל מחוץ לכפר לצרכי עבודה, מסחר ולימודים. מאות מתושבי הכפר מועסקים כשכירים מחוץ לכפר, בערים הפלסטיניות הגדולות שבסביבה, בהתנחלויות בגדה המערבית וחלקם גם בתוך שטחי ישראל. תושבים רבים אחרים עוסקים במסחר, שנעשה רובו ככולו במרכזים העירוניים הגדולים בגדה המערבית, ולשם כך הם יוצאים את הכפר על בסיס יומי. בנוסף, כ-150 סטודנטים יוצאים מהכפר ללימודים באוניברסיטאות השונות בשכם ובקלקיליה. כמו כן, במוסדות הלימוד בכפר עובדים מורים המגיעים אל הכפר מישובי הסביבה. לאור המתואר לעיל, חסימת הכניסה הראשית לכפר מהווה פגיעה בזכויות רבים מתושביו לקיום חיים תקינים, ובכלל זאת בזכותם לפרנסה, להשכלה ולכבוד.

10. יתר על כן, החסימה פוגעת בזכותם של תושבי הכפר לבריאות. בכפר אין בית חולים ובמקרים רפואיים דחופים, בהם יש צורך להעביר את החולה לבית החולים ברמאללה במהירות המרבית, נאלצים החולים לצאת מהכפר בדרך החקלאית החלופית או בכבישים הפנימיים בין

הכפרים, ולעשות דרכו אל בית החולים בשכם, דבר שגורר עיכוב בזמני פינוי החירום ואף עלול להביא לסיכון חיים.

החסימה נגועה באי חוקיות

11. מהמפורט לעיל עולה כי לחסימה השלכות קשות על חייהם של התושבים בדיר איסתיא בהיותם תלויים בשירותים המצויים במרכזים העירוניים הסמוכים. מדובר בהפרה חמורה של חובות המפקד הצבאי על פי המשפט הבינלאומי ההומניטארי לפיהן עליו לעשות ככל שביכולתו להבטיח את חייהם התקינים של תושבי השטח הכבוש ובכלל זה לכבד ולהגן על זכויות האדם שלהם, ובהן חופש התנועה.

12. חסימת הכניסה לכפר בפני אלפי תושביו בגין יידוי אבנים והבערת צמיגים שביצעו כמה מתושבי הכפר לכאורה אינה חוקית, והיא מהווה ענישה קולקטיבית של תושבי הכפר. ענישה כזו אסורה על-פי סעיף 33 לאמנת ג'נבה הרביעית הקובע שאין להעניש אדם על עבירה שהוא עצמו לא ביצע. על הצבא להתמודד עם האירועים בדרכים חוקיות העומדות לרשותו. הפתרון שהצבא בחר בו – סגירת הכניסה הראשית לכפר – שולל ופוגע קשות בזכויות האדם של אלפי תושבים בכפר.

13. הצבת החסימה על דרך הכניסה הראשית לכפר דיר איסתיא אינה עומדת גם בדרישת המידתיות. ראשית, בענייננו נראה כי אין כל סיבה מוצדקת לחסימת הדרך מלבד המטרה למנוע יידוי אבנים בסמוך לכביש 5066 שנעשית לכאורה על ידי תושבי הכפר. בהקשר זה יצוין כי החסימה אינה משיגה את המטרה שכן אינה מונעת גישה רגלית של תושבי הכפר אל הכביש הסמוך לאדמותיו. שנית, החסימה כבר הוכחה כלא - יעילה וכלא - אפקטיבית שכן יידוי האבנים לכאורה נמשך אף לאחר החסימה הקודמת.

14. שנית, גם אם הוחלט להטיל חסימה על הכניסה לכפר, הרי שצעד זה צריך שיהא האחרון באמצעים לאחר שכלו כל הקיצים ולא נמצאה חלופה אחרת שפגיעתה בתושבי הכפר הינה פחותה. קרי, חסימת הכניסה לכלל תושבי הכפר צריכה להינקט, אם בכלל, במקרים חריגים וקיצוניים ולא באופן תכוף וכעניין של מדיניות שיטתית כפי שנעשה במקרה לפנינו. חרף זאת, לא נראה כי נעשה ניסיון להפעיל אמצעי שפגיעתו בתושבי הכפר פחותה יותר מחסימת הכניסה אל הכפר על מנת להשיג את המטרה שלשמה היא נעשתה, כגון הצבת כוחות צה"ל במקום.

15. שלישית, לא נראה כי עשה איזון מתקבל על הדעת בין הזכויות והאינטרסים של הנפגעים מן החסימה לבין השיקול הביטחוני. כידוע, על המפקד הצבאי מוטלת חובה לבחון את ההגבלות, המוטלות על התושבים הפלסטינים ובמיוחד את השימוש באמצעי דרסטי כחסימה על דרך גישה לציר מרכזי. במסגרת בחינה זו, עליו לתת משקל ראוי לשיקולים בדבר רווחת האוכלוסייה הפלסטינית המוגנת והגנה על מרקם החיים של התושבים.

16. ההחלטה על החסימה אינה סבירה גם בשל כך שלא נשקלו כל השיקולים הנוגעים לעניין, כפי שחובה היה לשקול, לצורך גיבוש ההחלטה על החסימה הנוכחית, כמו גם החלטות קודמות על חסימת הכניסה לכפר. לאור העובדה כי הכניסה לכפר נחסמת באופן תדיר לאחרונה, היה צורך לעיין מחדש במדיניות החסימה, בפרט לאחר שהתברר כי האירועים חוזרים על עצמם תקופה ארוכה, ושהמציאות בשטח מלמדת כי החסימות הוכחו כלא יעילות. ככל שמדובר באירועים לתקופת זמן ממושכת וארוכה, יש ליתן יותר משקל לשיקולים בדבר רווחת האוכלוסייה והמשך חייהם הנורמליים והסדירים של תושבי הכפר.
17. נוכח האמור לעיל נבקש להורות לאתר על הסרת החסימה שהוצבה בכניסה הראשית של הכפר דיר איסתיא, על דרך הגישה של הכפר לכביש 5066 וכן להורות לכוחות בשטח להימנע מחסימות נוספות של הכפר בעתיד.
18. כן נבקש לקבל את ההסמכה החוקית להצבת החסימה הנוכחית (אם הוצא צו המורה על כך- נבקש לקבלו), ואת השיקולים והנימוקים שעמדו בבסיס ההחלטה על החסימה. במידה שיוחלט שלא להורות על הסרת החסימה כמבוקש, נבקש לקבל את מלוא הנימוקים בכתב שהובילו להחלטה זו.

בכבוד רב ובברכה,
שרונה אליהו חי, עו"ד

העתק:

האלוף ניצן אלון, מפקד כוחות צה"ל באיו"ש, בפקס: 03-5305741
אל"מ דורון בן ברק, יועמ"ש איו"ש, בפקס: 02-9977326